

महागुरु पद्मसम्भवको चित्त सार

नजिक तथा टाढा रहनु भएका प्रिय मित्रहरू,

आशा छ सधैं झैं यस पत्रले तपाईंलाई खुशी र स्वस्थ पाउने छ। आजको यस गुरु रिम्पोछे दिवसमा म तपाईंहरू सामु स्वयं महागुरु पद्मसम्भवले सम्पूर्ण गुरु चित्त

साधनाको निचोडको रूपमा रहेको प्रज्ञा सार चित्त मार्गक्रमको मुखोपदेश (श्याल दाम लाम् रीम येशे न्यिङ्पो) मा दिनुभएको केही मूलभूत उपदेशहरू बताउन चाहन्छु:

थप, असह्य दृढ विश्वासमा जोड देऊः

करुणा र बोधिचित्त अभेद रूपमा उत्पाद गर, अनि ः

गहन ज्ञानले मूल उपदेशको खोजी गर। ः

दृष्टिमा दक्षता हासिल गरेर, चर्याको भेद बुझेः

दुई सत्य मध्ये एउटालाई मात्र जोड दिनाले आउने बाधा स्वमुक्ति हुनेछः

र मार्गका गुणहरू स्वतः र अनायास प्रस्फुटित हुन्छन्ः [1]

[1] पद्मसम्भव, लाम् रीम येशे न्यिङ्पो (राङ्झुङ् येशे प्रकाशन, २०१६), पेज.४२.

थप, असह्य दृढ विश्वासमा जोड देऊः. दृढ विश्वास नै सबै धर्म अभ्यासको जग हो। सर्व प्रथम कर्म र फल अचुक छन् भनी विश्वास हुनु पर्यो। हामीले गरेका सबै कर्महरूको फल हामीले भोग्ने पर्छ। तत् पश्चात् सुख दुःख इत्यादि सबै अनुभूतिका सृजना गर्ने चित्तको असीम क्षमता प्रति पनि विश्वास हुन जरुरी छ। यति बुझी सके पछि चित्तको सार बोध हो र यसको प्रकृति नै प्रज्ञा हो भन्ने तथ्य हामीलाई ज्ञात हुन्छ। यसैको आधारमा हामीले सबै धर्म (विषय-वस्तु)हरूको पनि वास्तविक स्वभाव प्रज्ञा नै हो भनी देख्दछौं।

पक्कै पनि यसमा हामीलाई अभिषेक, आगम र उपदेश आदि प्रदान गर्नु हुने गुरु पनि समावेश हुनुहुन्छ जसलाई हामी मानव रूपमा बुद्ध नै मान्दछौं, किनकि सबै धर्महरू जस्तै उहाँ पनि शून्य र प्रज्ञा स्वभावको हुनुहुन्छ। यहाँ विश्वासको अर्थ धर्महरू आदि काल देखि नै बोधिको स्वभावमा छन् भन्ने तथ्यमा निश्चयता हुनु हो। यस अन्तर्गत चित्तको स्वभाव र गुरुको स्वभाव दुइटै अभेद्य प्रज्ञा ज्ञानको अवस्थामा छ भनी विश्वास हुनु हो।

करुणा र बोधिचित्त अभेद रूपमा उत्पाद गरः अरू प्रति दया र सहानुभूतिको भावबाट करुणाको उदय भएर सबै प्राणीहरू दुःख र दुःख हेतुबाट मुक्त गर्ने चाहना सम्म करुणाको विकास हुन्छ। यसै आधारमा आफ्नो शरीर, वचन र मनको सदुपयोग गरी सबै प्राणीहरूलाई दुःख र दुःखको हेतुबाट मुक्त गरेर धर्मताको अवस्थामा रहेको प्रज्ञा कायको पद दिलाउन बोधि प्राप्ति गर्ने गहन इच्छाको विकास हुन्छ। तसर्थ सबै धर्म प्रति निष्पक्षताका साथ बोधिचित्त उत्पाद गर्नुपर्छ।

गहन ज्ञानले मूल उपदेशको खोजी गर : आधिकारिक गुरु सँग सही तरिकाले आधिकारिक धर्म शिक्षा प्राप्त गरेमा हामीले गहन ज्ञान पाउँछौं। यसरी सिकेको गहन र

सही शिक्षा(श्रुतमयी प्रज्ञा)को आधारमा चिन्तनमयी प्रज्ञा प्राप्तिको निम्ति चिन्तन मनन गर्नु पर्छ। सही दृष्टि र भावनाको साथ जब यसरी प्राप्त ज्ञानलाई व्यवहारमा लागू गरिन्छ तब भावनामयी प्रज्ञा अर्थात् धर्महरूको यथाभूत स्वभाव जस्ताको त्यस्तै देख्न सक्ने प्रज्ञा प्राप्ति हुन्छ।

दृष्टिमा दक्षता हासिल गरेर, चर्याको भेद बुझ्ने: यस अभ्यासलाई निरन्तरता दिँदै हामीले दृष्टिमा निश्चयता हासिल गर्नु पर्छ। बौद्ध दृष्टि(बौद्ध दर्शन र सिद्धान्त) अन्तरगत सुरुमा 'अनात्मा', त्यस पछि 'शून्यता' र अन्ततः 'आदि देखि बोधिको अवस्थामा रहेको प्रज्ञा' समाविष्ट छ। दृष्टि(बौद्ध दर्शन)लाई कुनै शंका विना निर्णायक रूपमा नै स्विकारिनु पर्छ। यसको साथ साथै हाम्रो चर्या(आचरण)लाई स्मृति र सम्प्रजन्यले युक्त गरी लानु पर्छ ताकि हामीबाट कुनै पनि दश अकुशल नहोस् र त्यसको विपरीत धेरै भन्दा धेरै दस कुशल संग्रह गर्न सकियोस्। बज्रयानमा स्मृति र सम्प्रजन्यले युक्त गरी लानुको तात्पर्य समय(शील) पालन गर्नु र शुद्ध आभास कायम राख्नु पनि हो। यसरी आआफ्नो चर्याको तह अनुसार सही तरिका भेद गर्न जान्नु पर्छ।

दुई सत्य मध्ये कुनै एउटालाई मात्र जोड दिनाले आउने बाधा स्वमुक्ति हुनेछ: हाम्रो सत् चर्याले सही दृष्टिको प्राप्ति अझ सुनिश्चितता गरी दिइन्छ। हामीले दृष्टि वा चर्या मध्य कुनै एउटालाई मात्रै जोड दिने बानी त्याग्नु पर्छ। भन्नुको तात्पर्य, परमार्थमा मात्र केन्द्रित रहेर संवृत्ति(लोकले मानेको सत्य)लाई अनावश्यक ठानी अरू सबै थोकलाई बेवास्ता गरेर हामी उच्छेदवादको पराकाष्ठामा फस्नु हुन्न। न त हामीले परमार्थलाई अपेक्षा गरेर संवृत्तिलाई नै सबै थोक सम्झी शास्त्रवादमा फस्नु हुन्छ।

मार्गका गुणहरू स्वतः र अनायास प्रस्फुटित हुन्छन् : यदि यसरी मार्गमा अग्रसर हुन भयो भने सबै गुणहरू अनायासै प्रस्फुटित हुन्छ। तसर्थ , माथि बताए झैं अभ्यास गर्दै जानु होस्।

तपाईंहरू जहाँसुकै हुनु भए पनि, मेरो धेरै माया!

सर्व मङ्गलम्

श्रद्धेय फागुछोग रिन्पोछे

